

Foto: Luc Van Dijk

Gras is een teelt die meestal meerdere jaren, liefst zo lang mogelijk, blijft aanliggen op hetzelfde perceel. Besteed daarom de nodige zorgen aan de aanleg van nieuw grasland. Naast een zorgzame voorbereiding van het zaaibed en een goede zaaitechniek is een bewuste mengselkeuze – soorten en rassen – de sleutel tot een succesvolle graslandvernieuwing. – NAAR: ICV –

Bewuste rassenkeuze is basis van succesvolle weidevernieuwing

• voedergrassen •

De belangrijkste spelers uit de zaaizaadwereld stellen met zorg en zin voor innovatie hun weidemengsels samen. Het nieuwe MAP 2011-2014 zal op termijn zeker zijn impact hebben op de graslanduitbating en de optimale samenstelling van de weidemengsels.

In tegenstelling tot andere teelten is het bij grasland de bedoeling dat het na inzaai voor minimaal 5 jaar blijft aanliggen. Hoe langer de botanische samenstelling van de weide een hoge en kwalitatieve grasproductie mogelijk maakt, hoe meer winstgevend de graslandvernieuwing is en hoe gunstiger het is voor het milieu. Door een goede uitbating waarbij mengmest in goede omstandigheden wordt aangebracht, waar indien mogelijk grazen en maaien wordt afgewisseld en waar in geval van maaien geen te zware sneden binnen een korte veldperiode worden geoogst, hoeft het perceel immers minder snel weer gescheurd te worden. En scheuren van een meerjarige zode gaat vaak gepaard met grote stikstofverliezen.

Waarop moeten we ons baseren?

De keuze van het graszaadmengsel en de manier van aanleg hebben gevolgen voor de opbrengst van grasland gedurende meerdere jaren. Rasverschillen zijn belangrijk, maar ze verdwijnen in het niets bij een slechte uitbating! De keuze van de betere rassen kan een meeropbrengst opleveren van 10%, maar verschillen in uitbating kunnen oplopen tot meer dan het dubbele! Alleen wie een gepaste mengselkeuze weet te combineren met een goed management bekomt optimale resultaten. Hierbij kan het gebruik van een graslandkalender een nuttig instrument zijn.

Naast een zorgzame voorbereiding van het zaaibed, is een bewuste keuze van het zaadmengsel bepalend voor het te verwachten succes van de weidevernieuwing. Het combineren van maaien en grazen stelt andere eisen aan het mengsel dan uitsluitend maaien. Sommige mengsels bevatten uitsluitend Engels raaigras (enkelvoudige mengsels), anderen bevat

ten naast Engels raaigras ook nog een of meerdere andere grassoorten (complexe mengsels). Complexe mengsels moeten voor 1 september worden gezaaid zodat alle grassoorten de kans krijgen om zich voor de winter voldoende te ontwikkelen en tijd genoeg hebben om zich in de zode te vestigen. Door het toenemen van het maaigebied en de verlaging van de bemestingslimieten krijgen enkele andere soorten de kans om zich in het grasbestand te handhaven. Door een deel van het grasland uitsluitend te maaien, komen andere grassoorten in beeld.

De samenstelling van de mengsels kan van jaar tot jaar – en soms zelfs binnen hetzelfde jaar – veranderen met behoud van de naam van het mengsel. Oordeel op basis van het officiële groene keuringsetiket en de kwaliteit van de voorkomende soorten en rassen zoals ze zijn beschreven in de Belgische of Nederlandse Beschrijvende Rassenlijst en laat je zeker niet leiden door de welluidende namen van aangeboden mengsels. Naast dit aanbod aan

mengsels van de leden van Semzabel, sectie gras, worden in de handel nog mengsels aangeboden door lokale handelaars. Daar geldt hetzelfde principe als eerder beschreven.

Engels raaigras

Bij intensief gebruik (360 of 380 werkbare N/ha) kiest men best voor Engels raaigras (*Lolium perenne*). Het combineert het best alle gewenste landbouwkundige eigenschappen zoals een hoge drogestofopbrengst, een goede langleeftbaarheid, voldoende droogteresistentie en wintervastheid en een hoge grasopname, zowel bij begrazing als bij het voederen van graskuil. Voor overwegend of uitsluitend maaigebied kan overwogen worden om naast de vroege en tussentypen van Engels raaigras nog timothee aan het mengsel toe

te voegen. Voor gemengd gebruik (begrazen en maaien) genieten halflate en late typen met een doorschietdatum die niet te ver uit elkaar ligt (± 14 dagen) de voorkeur. De rassen in dit mengsel die het vroegst doorschieten zijn best tetra's, omdat deze beter door het vee worden afgegrast. Ook al zijn ze dan reeds ietwat stengelig, ze hebben een betere roestresistentie en starten iets vroeger in het voorjaar.

Met de invoering van het nieuwe mestdecreet werd de totale aanvoer van stikstof op grasland beperkt tot maximaal 360-380 N/ha. Dit resulteert in een belangrijke vermindering van het aanbod aan opneembare stikstof, zodat we nog moeilijk kunnen spreken over een intensieve uitbating. In deze omstandigheden kan witte klaver zich goed vestigen en stikstof uit de lucht fixeren die deels ook ter

beschikking komt van het gras. Als gevolg van de strenge normen zijn er steeds meer voorstanders om voor alle weiden 3 à 4 kg/ha klaver mee uit te zaaien. De meerkost ervan is snel terugverdiend. Let wel, voor percelen waar klaver werd ingezaaid kan nog steeds geen derogatie bekomen worden!

Meerdere rassen komen in verschillende mengsels voor. Bij Engels Raaigras komen 47 rassen in meerdere mengsels voor. Het ras Virtuose komt in 10 verschillende mengsels voor, Barata en Jalinas komen in 9 verschillende mengsels voor.

Klaver

De belangstelling voor mengsels met klaver neemt duidelijk toe. Ook de premieregeling voor eiwitgewassen van de Vlaamse overheid is een bij- ► p. 30

Tabel 1 Overzicht van de graszaadmengsels die in 2011 op de markt zijn gebracht - LCV 2011

Soort en componenten	Ras	Gewichts- %	Lijst	Ploide- graad ¹	Type ²	Tetra t.o.v Engels raaigras (%)
Blijvend grasland						
Enkelvoudige mengsels (27)						
Belmix 3 (Limagrain Advanta) 50						
Engels raaigras	Mateon1	20	NL	D	T	
Engels raaigras	Laguna	30	NL	D	T	
Engels raaigras	Elgon	50	NL	T	T	
Belpre 3 + Headstart (Limagrain Advanta) 70						
Engels raaigras	Jalinas	15	NL	D	L	
Engels raaigras	Romark	15	NL	D	L	
Engels raaigras	Maurizio	20	NL	T	T	
Engels raaigras	Novello	20	NL	T	T	
Engels raaigras	Alcander	10	NL	T	L	
Engels raaigras	Pomposo	20	NL	T	T	
Belpre 10 + Headstart (Limagrain Advanta) 0						
Engels raaigras	Jalinas	50	NL	D	L	
Engels raaigras	Romark	50	NL	D	L	
Dualmax iSeed (Innoseeds) 0						
Engels raaigras	Orantas	35	NL	D	T	
Engels raaigras	Sibasa	25	NL	D	T	
Engels raaigras	Asturion	40	NL	D	L	
Meststoffen						
Iseed						
Lactomax (Verla-Seeds) 75						
Engels raaigras	Barata	10	B	D	T	
Engels raaigras	Merks	15	B	D	L	
Engels raaigras	Roy	45	B	T	T	
Engels raaigras	Virtuose	30	B	T	T	
Lactomax AR (Verla-Seeds) 70						
Engels raaigras	Virtuose	40	B	T	T	
Engels raaigras	Barsintra	30	B	T	L	
Engels raaigras	Barata	30	B	D	T	
Matra (Limagrain Clovis Matton) 50						
Engels raaigras	Candore	30	NL	D	L	
Engels raaigras	Jalinas	20	NL	D	L	
Engels raaigras	Bocage	25	NL	T	L	
Engels raaigras	Cabriolet	25	B	T	L	
Matra Coupé (Limagrain Clovis Matton) 70						
Engels raaigras	Arsenal	30	NL	D	T	
Engels raaigras	Fornax	15			T	
Engels raaigras	Maurizio	15	NL	T	T	
Engels raaigras	Bocage	25	NL	T	L	
Engels raaigras	Cabriolet	15	B	T	L	
Matra TDI (Limagrain Clovis Matton) 70						
Engels raaigras	Jalinas	15	NL	D	L	

Soort en componenten	Ras	Gewichts- %	Lijst	Ploide- graad ¹	Type ²	Tetra t.o.v Engels raaigras (%)
Engels raaigras	Romark	15	NL	D	L	
Engels raaigras	Maurizio	15	NL	T	T	
Engels raaigras	Alcander	30	NL	T	L	
Engels raaigras	Bocage	25	NL	T	L	
Milkmax (Innoseeds) 20						
Engels raaigras	Turandot	20			T	
Engels raaigras	Asturion	40	NL	D	L	
Engels raaigras	Calvano 1	40	NL	D	T	
Milkway Plus (Barenbrug) 50						
Engels raaigras	Barata	50	B	D	T	
Engels raaigras	Barnauta	30	NL	T	T	
Engels raaigras	Barpasta	20	B	T	L	
Multicut (Verla-Seeds) 60						
Engels raaigras	Barata	25	B	D	T	
Engels raaigras	Virtuose	20	B	T	T	
Engels raaigras	Ritz	15			D	
Engels raaigras	Roy	40	B	T	T	
Prelac 50/50 (Jorion) 50						
Engels raaigras	Herbal	30	NL	T	L	
Engels raaigras	Pradal	30			D	
Engels raaigras	Fennema	20			D	
Engels raaigras	Twymax	20			T	
Prelac 70/30 (Jorion) 70						
Engels raaigras	Herbal	50	NL	T	L	
Engels raaigras	Pradal	20			D	
Engels raaigras	Fennema	10			D	
Engels raaigras	Twymax	20			T	
Prelac Vroeg (Jorion) 50						
Engels raaigras	Merlinda	30	B	T	V	
Engels raaigras	Fennema	20			D	
Engels raaigras	Respect	30			D	
Engels raaigras	Twymax	20			T	
Revita + Headstart (Limagrain Advanta) 100						
Engels raaigras	Forza	30			T	
Engels raaigras	Alcander	40	NL	T	L	
Engels raaigras	Pomposo	30	NL	T	T	
Superstar Prima (Aveve) 40						
Engels raaigras	Canan	35	B	D	L	
Engels raaigras	Tetramax	10	B	T	V	
Engels raaigras	Rebecca	15	B	D	V	
Engels raaigras	Indiana	10	B	D	V	
Engels raaigras	Graciosa	20	B	T	T	
Engels raaigras	Floris	10	B	T	L	

Soort en componenten	Ras	Gewichts- %	Lijst	Ploide- graad ¹	Type ²	Tetra t.o.v Engels raaigras (%)
Superstar Tetra (Aveve)						
Engels raaigras	Indiana	10	B	D	V	
Engels raaigras	Cancan	25	B	D	L	
Engels raaigras	Graciosa	35	B	T	T	
Engels raaigras	Floris	20	B	T	L	
Engels raaigras	Tetramax	10	B	T	V	
Tedi-Green 50/50 (Philip Seeds)						
Engels raaigras	Meloni	25	B	D	T	
Engels raaigras	Virtuose	25	B	T	T	
Engels raaigras	Magistral	25		D		
Engels raaigras	Alcancia	25		T		
Tedi-Green 70/30 (Philip Seeds)						
Engels raaigras	Meloni	15	B	D	T	
Engels raaigras	Virtuose	35	B	T	T	
Engels raaigras	Magistral	15		D		
Engels raaigras	Alcancia	35		T		
Topmix Premium 3 GroMax (Innoseeds)						
Engels raaigras	Orantas	35	NL	D	T	
Engels raaigras	Option	10	NL	D	T	
Engels raaigras	Domiat 1	5	NL	D	T	
Engels raaigras	Humbi 1	5	B	D	L	
Engels raaigras	Asturion	45	NL	D	L	
Topmix Premium Tetra GroMax (Innoseeds)						
Engels raaigras	Orantas	30	NL	D	T	
Engels raaigras	Option	10	NL	D	T	
Engels raaigras	Ovambo 1	20	B	T	T	
Engels raaigras	Besser	20	B	T	T	
Engels raaigras	Polim	20	B	T	L	
Topmix Tetra GroMax (Innoseeds)						
Engels raaigras	Romark	40	NL	D	L	
Engels raaigras	Channi 1	20	NL	T	T	
Engels raaigras	Polim	40	B	T	L	
Topmix Tetra Vroeg GroMax (Innoseeds)						
Engels raaigras	Anaconda	25	NL	T	V	
Engels raaigras	Orantas	25	NL	D	T	
Engels raaigras	Romark	25	NL	D	L	
Engels raaigras	Polim	25	B	T	L	
Topmix 3 Gromax (Innoseeds)						
Engels raaigras	Orantas	50	NL	D	T	
Engels raaigras	Romark	50	NL	D	L	
Turbomax GroMax (Innoseeds)						
Engels raaigras	Polim	25	B	T	L	
Italiaans raaigras	Sultan	40		T		
Italiaans raaigras	Alamo	20		D		
Gekruist raaigras	Marmota	15	NL	T		
Triomax iSeed (Innoseeds)						
Engels raaigras	Sibasa	40	NL	D	T	
Engels raaigras	Ovambo 1	20	B	T	T	
Engels raaigras	Polim	40	B	T	L	
Meststoffen						
Iseed						
Complexe mengsels (20)						
Belpre 11 + Headstart (Limagrain Advanta)						
Engels raaigras	Jalinas	20	NL	D	L	
Engels raaigras	Alcancia	20	NL	T	L	
Engels raaigras	Novello	20	NL	T	T	
Engels raaigras	Maurizio	20	NL	T	T	
Timothee	Erecta	20	NL			
Belpre Complex + Headstart (Limagrain Advanta)						
Engels raaigras	Niagara	35	NL	T	V	
Engels raaigras	Jalinas	15	NL	D	L	
Beemdlangbloem	Merifest	35	B			
Timothee	Tiller	15				
Belpre + Festulolium + Headstart (Limagrain Advanta)						
Engels raaigras	Indiana	35	B	D	V	
Gekruist raaigras	Motivel	25				
Festulolium	Felina	20				
Festulolium	Lofa	20				

Soort en componenten	Ras	Gewichts- %	Lijst	Ploide- graad ¹	Type ²	Tetra t.o.v Engels raaigras (%)
Belpreco + Headstart (Limagrain Advanta)						
Engels raaigras	Indiana	25	B	D	V	
Engels raaigras	Niagara	60	NL	T	V	
Timothee	Tiller	15				
Herba Green (Philip Seeds)						
Engels raaigras	Plenty	37	B	D	T	
Engels raaigras	Mathilde	20		T		
Engels raaigras	Milca	15		D		
Engels raaigras	Alcancia	10		T		
Timothee	Comer	10	B			
Beemdlangbloem	Preval	5	NL			
Veldbeemdgras	Balin	3				
Matra 4x4 (Limagrain (Clovis Matton))						
Engels raaigras	Candore	15	NL	D	L	
Engels raaigras	Jalinas	15	NL	D	L	
Engels raaigras	Bocage	20	NL	T	L	
Engels raaigras	Cabrioleet	20	B	T	L	
Beemdlangbloem	Lifara	15				
Timothee	Erecta	15	NL			
Maxi-Grass Combi (Verla-Seeds)						
Engels raaigras	Merks	25	B	D	L	
Engels raaigras	Ritz	15		D		
Engels raaigras	Roy	35	B	T	T	
Beemdlangbloem	Merifest	15	B			
Veldbeemdgras	Oxford	10				
Maxi-Grass Extra (Verla-Seeds)						
Engels raaigras	Merks	25	B	D	L	
Engels raaigras	Ritz	15		D		
Engels raaigras	Roy	35	B	T	T	
Engels raaigras	Virtuose	15	B	T	T	
Veldbeemdgras	Oxford	10				
Milkway Complex (Barenbrug)						
Engels raaigras	Barata	35	B	D	T	
Engels raaigras	Barnauta	20	NL	T	T	
Engels raaigras	Barsintra	15	B	T	L	
Beemdlangbloem	Barvital	15	NL			
Timothee	Barmidi	15	NL			
Milkway Structo (Barenbrug)						
Timothee	Barmidi	15	NL			
Rietzwenkgras	Bariane	25				
Rietzwenkgras	Barolex	60				
Milkway Vroeg (Barenbrug)						
Engels raaigras	Barsprinter	35		D		
Engels raaigras	Barnauta	50	NL	T	T	
Timothee	Barmidi	15	NL			
Powermax GroMax (Innoseeds)						
Engels raaigras	Ovambo 1	35	B	T	T	
Engels raaigras	Sibasa	15	NL	D	T	
Festulolium	Hykor	30				
Festulolium	Fojtan	10				
Timothee	Classic	10	NL			
Powermax iSeed (Innoseeds)						
Engels raaigras	Ovambo 1	35	B	T	T	
Engels raaigras	Sibasa	15	NL	D	T	
Festulolium	Hykor	30				
Festulolium	Fojtan	10				
Timothee	Classic	10	NL			
Meststoffen						
Iseed						
Preco-Green (Philip Seeds)						
Engels raaigras	Neptun	20		T		
Engels raaigras	Plenty	30	B	D	T	
Engels raaigras	Virtuose	20	B	T	T	
Engels raaigras	Alcancia	10		T		
Timothee	Comer	20	B			
Prelac Complex (Jorion)						
Engels raaigras	Pradal	35		D		
Engels raaigras	Herbal	15	NL	T	L	

Soort en componenten	Ras	Gewichts- %	Lijst	Ploide- graad ¹	Type ²	Tetra t.o.v Engels raaigras (%)
Engels raaigras	Twymax	20		T		
Beemdlangbloem	Barvital	15	NL			
Timothee	Barfleo	15	B	X		
Superstar Complex (Aveve)						50
Engels raaigras	Graciosa	35	B	T	T	
Engels raaigras	Cancan	25	B	D	L	
Engels raaigras	Tetramax	15	B	T	V	
Timothee	Dolina	15	B			
Veldbeemdgras	Geronimo	10				
Superstar Premix (Aveve)						60
Engels raaigras	Tetramax	30	B	T	V	
Engels raaigras	Graciosa	30	B	T	T	
Beemdlangbloem	Merifest	20	B			
Timothee	Dolina	20	B			
Superstar Super (Aveve)						40
Engels raaigras	Floris	25	B	T	L	
Engels raaigras	Graciosa	15	B	T	T	
Engels raaigras	Indiana	30	B	D	V	
Festulolium	Perun	30				
Topmix Premium Timo 4 GroMax (Innoseeds)						0
Engels raaigras	Orantas	28	NL	D	T	
Engels raaigras	Option	10	NL	D	T	
Engels raaigras	Domiat 1	5	NL	D	T	
Engels raaigras	Asturion	37	NL	D	L	
Engels raaigras	Humbi 1	5	B	D	L	
Timothee	Promesse	15	NL			
Dualmax Timo iSeed (Innoseeds)						0
Engels raaigras	Orantas	30	NL	D	T	
Engels raaigras	Sibasa	15	NL	D	T	
Engels raaigras	Asturion	35	NL	D	L	
Timothee	Classic	20	NL			
Meststoffen	Iseed					
Mengsels met witte klavers (11)						
Belmix 2 (Limagrain Advanta)						50
Engels raaigras	Mateon 1	15	NL	D	T	
Engels raaigras	Laguna	25	NL	D	T	
Engels raaigras	Elgon	50	NL	T	T	
Witte klaver	Huia	10				
Belpre 2 + Headstart (Limagrain Advanta)						60
Engels raaigras	Jalinas	15	NL	D	L	
Engels raaigras	Romark	15	NL	D	L	
Engels raaigras	Forza	30		T		
Engels raaigras	Alcander	30	NL	T	L	
Witte cultuurklaver	Riesling	10	NL			
Clovermax (Innoseeds)						0
Engels raaigras	Orantas	25	NL	D	T	
Engels raaigras	Sibasa	20	NL	D	T	
Engels raaigras	Asturion	32	NL	D	L	
Timothee	Classic	15	NL			
Witte cultuurklaver	Riesling	8	NL			
Herba Green Plus (Philip Seeds)						30
Engels raaigras	Plenty	32	B	D	T	
Engels raaigras	Mathilde	20		T		
Engels raaigras	Milca	15		D		
Engels raaigras	Alcancia	10		T		
Timothee	Comer	10	B			
Beemdlangbloem	Preval	5	NL			
Veldbeemdgras	Balin	3				
Witte klaver	Haifa	5				
Lactomax Plus (Verla-Seeds)						55
Engels raaigras	Merks	15	B	D	L	
Engels raaigras	Barata	20	B	D	T	
Engels raaigras	Roy	40	B	T	T	
Engels raaigras	Virtuose	15	B	T	T	
Witte cultuurklaver	Merwi	10	B			
Milkway Bardenne (Barenbrug)						35
Engels raaigras	Barsaxo	15	NL	T	L	

Soort en componenten	Ras	Gewichts- %	Lijst	Ploide- graad ¹	Type ²	Tetra t.o.v Engels raaigras (%)
Engels raaigras	Barnauta	20	NL	T	T	
Engels raaigras	Barata	30	B	D	T	
Timothee	Barfleo	30	B			
Witte cultuurklaver	Alice	5	NL			
Milkway Complex + klaver (Barenbrug)						30
Engels raaigras	Barsaxo	15	NL	T	L	
Engels raaigras	Barnauta	15	NL	T	T	
Engels raaigras	Barata	35	B	D	T	
Timothee	Barmidi	15	NL			
Beemdlangbloem	Barvital	14	NL			
Witte cultuurklaver	Alice	6	NL			
Prelac 50/50 met klaver (Jorion)						28
Engels raaigras	Herbal	13	NL	T	L	
Engels raaigras	Pradal	35		D		
Engels raaigras	Twymax	15		T		
Beemdlangbloem	Barvital	15	NL			
Timothee	Barfleo	15	B			
Witte cultuurklaver	Klondike	7				
Prelac Complex met klaver (Jorion)						50
Engels raaigras	Pradal	23		D		
Engels raaigras	Tornado	20	NL	D	L	
Engels raaigras	Herbal	30	NL	T	L	
Engels raaigras	Twymax	20		T		
Witte cultuurklaver	Klondike	7				
Superstar Prima Blanc (Aveve)						50
Engels raaigras	Cancan	30	B	D	L	
Engels raaigras	Indiana	10	B	D	V	
Engels raaigras	Graciosa	35	B	T	T	
Engels raaigras	Floris	15	B	T	L	
Witte cultuurklaver	Riesling	10	NL			
Superstar Prima Plus (Aveve)						55
Engels raaigras	Floris	15	B	T	L	
Engels raaigras	Cancan	15	B	D	L	
Engels raaigras	Graciosa	40	B	T	T	
Timothee	Dolina	20	B			
Witte cultuurklaver	Riesling	10	NL			
Mengsels voor paardenweiden (7)						
Belpre Equistar + Headstart (Limagrain Advanta)						0
Engels raaigras	Carillon	35	B	D	L	
Engels raaigras	Jalinas	35	NL	D	L	
Beemdlangbloem	Merifest	10	B			
Timothee	Erecta	10	NL			
Veldbeemdgras	Geronimo	10				
Hippo-Green (Philip Seeds)						0
Engels raaigras	Plenty	25	B	D	T	
Engels raaigras	Milca	25		D		
Roodzwenkgras	Jasperina	10				
Veldbeemdgras	Balin	10				
Veldbeemdgras	Evora	20				
Timothee	Comer	10	B			
Horse Master (Barenbrug)						0
Engels raaigras	Barnhem	20	B	D	L	
Engels raaigras	Barrage	30				
Timothee	Barmidi	15	NL			
Veldbeemdgras	Baron	20				
Roodzwenkgras	Barustic	15				
Horsegreen (Verla-Seeds)						30
Engels raaigras	Barata	15	B	D	T	
Engels raaigras	Roy	15	B	T	T	
Engels raaigras	Virtuose	15	B	T	T	
Roodzwenkgras	Rossinante	15				
Beemdlangbloem	Merifest	15	B			
Timothee	Comer	15	B			
Veldbeemdgras	Oxford	10				
Horsemax (Innoseeds)						20
Engels raaigras	Boulevard	23		D		
Engels raaigras	Romark	20	NL	D	L	

Soort en componenten	Ras	Gewichts- %	Lijst	Ploide- graad ¹	Type ²	Tetra t.o.v Engels raaigras (%)
Engels raaigras	Polim	20	B	T	L	
Roodzwenkgras	Corail	10				
Timothee	Classic	15	NL			
Veldbeemdgras	Julia	10	NL			
Rode klaver		0,5				
Reukgras		0,8				
Smalle weegbree		0,7				
Prehorse (Jorion)						20
Engels raaigras	Maja	20		T		
Engels raaigras	Pradal	25		D		
Veldbeemdgras	Balin	20				
Timothee	Barfleo	20	B			
Roodzwenkgras	Corail	15				
Superstar Horsemix (Aveve)						10
Engels raaigras	Indiana	35	B	D	V	
Engels raaigras	Olano	10		T		
Veldbeemdgras	Balin	25				
Roodzwenkgras	Pernille	15				
Timothee	Dolina	15	B			
Tijdelijk grasland						
Mengsels met rode klaver (3)						
Speedy 600 Plus (Jorion)						55
Italiaans raaigras	Melquatro	40	B	T		
Engels raaigras	Meroa	15	B	T	V	
Italiaans raaigras	Melchior	20	B	D		
Beemdlangbloem	Sterling	10	NL			
Rode klaver	Corvus	5				
Rode klaver	Mars	10				
Steeple 600 Plus (Philip Seeds)						70
Engels raaigras	Neptun	20		T		
Italiaans raaigras	Lascar	20		D		
Italiaans raaigras	Madlen	20		T		
Italiaans raaigras	Ycar	20		T		
Timothee	Violetta	10	NL			
Hybrideraaigras	Hymmer	10		T		
Turbo Longo (Limagrain Advanta)						90
Italiaans raaigras	Multimo	30		T		
Italiaans raaigras	Fedra	30	B	T		
Engels raaigras	Impresario	15		T		
Engels raaigras	Montova	15		T		
Rode klaver	Merviot	10	B			
Mengsels met rode en witte klaver (6)						
Belmix Complex (Limagrain Advanta)						30
Engels raaigras	Mateon 1	10	NL	D	T	
Engels raaigras	Laguna	20	NL	D	T	
Engels raaigras	Elgon	30	NL	T	T	
Beemdlangbloem	Merifest	10	B			
Timothee	Comital	20				
Rode klaver	Maro	5				

Soort en componenten	Ras	Gewichts- %	Lijst	Ploide- graad ¹	Type ²	Tetra t.o.v Engels raaigras (%)
Witte klaver	Huia	5				
Matra 600 (Limagrain Clovis Matton)						60
Engels raaigras	Arsenal	10	NL	D	T	
Engels raaigras	Candore	20	NL	D	L	
Engels raaigras	Pomposo	10	NL	T	T	
Engels raaigras	Alcander	10	NL	T	L	
Engels raaigras	Bocage	20	NL	T	L	
Engels raaigras	Cabriole	20	B	T	L	
Rode klaver	Merviot	5	B			
Witte cultuurklaver	Merwi	5	B			
Matra Ardennes (Limagrain Clovis Matton)						45
Engels raaigras	Candore	20	NL	D	L	
Engels raaigras	Limbos	25		T		
Engels raaigras	Cabriole	20	B	T	L	
Timothee	Erecta	25	NL			
Timothee	Violetta	5	NL			
Witte cultuurklaver	Merwi	5	B			
Preco-Green 600 Plus (Philip Seeds)						50
Engels raaigras	Neptun	20		T		
Engels raaigras	Plenty	20	B	D	T	
Engels raaigras	Virtuose	20	B	T	T	
Engels raaigras	Alcancia	10		T		
Timothee	Comer	20	B			
Timothee	Violetta	5	NL			
Witte klaver	Haifa	5				
Prelac 600 Plus (Jorion)						60
Engels raaigras	Pradal	30		D		
Engels raaigras	Twymax	30		T		
Engels raaigras	Herbal	30	NL	T	L	
Rode klaver	Corvus	6				
Witte cultuurklaver	Klondike	4				
Prelac Ardenne (Jorion)						30
Engels raaigras	Pradal	25		D		
Engels raaigras	Twymax	30		T		
Timothee	Barfleo	30	B			
Rode klaver	Corvus	10				
Witte cultuurklaver	Merwi	5	B			
Mengsels met 100% klaver						
Duet als mengsel (Barenbrug)						0
Rode klaver	Tempus	70				
Witte cultuurklaver	Alice	30	NL			
Prefix 1 (Jorion)						0
Witte cultuurklaver	Merwi	50	B			
Witte cultuurklaver	Klondike	50				
Prefix 2 (Jorion)						0
Rode klaver	Corvus	50				
Rode klaver	Mars	50				
<i>De iSeed-mengsels bevatten graszaad en iSeed in de verhouding 100: 66,6%</i>						

¹ D = diploïde, T = tetraploïde
² V = vroeg, T = tussen, L = laat

p. 27 ► komende stimulans om klaver in te schakelen. Wel moeten we opmerken dat de gesubsidieerde percelen niet mogen begraasd worden en de subsidie niet kan gecombineerd worden met derogatie.

Voor blijvende weiden is het aangewezen te kiezen voor witte klaver omdat rode klaver bij begrazing snel verdwijnt. Toch wordt er in de biologische landbouw soms gepochteerd om bij de aanleg van gras-klaver voor blijvend grasland rode klaver én witte klaver in te schakelen. Rode klaver komt sneller tot ontwikkeling en levert een heel productieve eerste maaisnede. Door begrazing zal de rode klaver snel verdwijnen en behoudt men een goede graasweide met witte klaver.

Het is belangrijk te weten dat klaver een hogere pH van de grond vereist en een ruime potasbemesting vraagt. Ook bij de oogst vereist klaver een iets andere aanpak. Bij alle bewerkingen is voorzichtigheid geboden om al te groot bladverlies te voorkomen en het asgehalte in de kuil te beperken. Schudden wordt best beperkt tot 1 beurt en het drogestofgehalte van de voordroog mag niet te hoog oplopen – liefst niet hoger dan 40%.

Meerdere klaverrassen komen in verschillende mengsels voor. Bij rode klaver komen 3 rassen in meerdere mengsels voor. Het ras Corvus komt in 4 verschillende mengsels voor, Maro en Mars komen

in 2 verschillende mengsels voor. Bij witte klaver komen in 8 mengsels meerdere rassen meermaals voor. Merwi komt vijfmaal voor in verschillende mengsels, Klondike en Riesling in 4 mengsels.

Andere grassen

Op droge zandgronden kan een aanvulling met wat veldbeemd (*Poa pratensis*) interessant zijn om de zode gesloten te houden. Rietzwenkgras (*Festuca arundinaceae*) is zeer geschikt in zowel droge als natte omstandigheden en zeer productief onder maaioomstandigheden, maar wat verteerbaarheid en zodedichtheid betreft minder goed dan Engels raaigras. Riet-

zwenkgras komt uit oogpunt van structuraanbreng (-waarde) in het rantsoen meer in beeld wegens het stimulerend effect op de kauwactiviteit.

Let wel, timothee (*Phleum pratense*), beemdlangbloem (*Festuca pratensis*), rietzwenkgras en veldbeemdgras moeten net als klaver voor 1 september worden gezaaid om zich voldoende te kunnen vestigen.

Bij een meer extensief gebruik (< 200 N/ha), op goed vochthoudende bodems of bijvoorbeeld jongveeweiden die ver van het bedrijf zijn gelegen, kunnen beemdlangbloem en vooral timothee (wegens de persistentie) een meerwaarde geven aan het mengsel. Een hoge N-efficiëntie is hierbij een van de talrijke gewenste eigenschappen.

Drie rassen beemdlangbloem komen in verschillende mengsels voor. Merifest komt in 6 mengsels voor, Barvital in 4 en Preval in 2 mengsels. Bij Festilolium zijn er 2 rassen die tweemaal voorkomen: Fojan en Hykor.

Rassen Italiaans raaigras komen nooit in meerdere mengsels voor. Bij roodzwenkgras komt het ras Corail in 2 mengsels voor. In 8 verschillende mengsels komen verschillende timotheerassen voor. Corner komt in 6 verschillende mengsels voor. Berfleo, Barmidi en Clasic komen in 5 verschillende mengsels voor.

Het veldbeemdras Balin komt in 5 mengsels voor, 3 andere rassen komen meerdere malen voor.

Hoeveelheid zaaizaad

Tetraploïde rassen hebben grotere zaden met een duizendkorrelgewicht dat 1,5 keer groter is dan dat van diploïde. Is bij gebruik van enkel diploïde rassen 30 kg ruim voldoende, dan hebben we bij enkel tetrarassen 45 kg/ha nodig.

Mits een goede zaaitechniek en een mengsel van diploïde en tetraploïde rassen, volstaat een zaadhoeveelheid van 35 à 40 kg/ha. Bespaar liever op de zaadhoeveelheid dan op de prijs en de kwaliteit van het mengsel. Later zaaien betekent tevens een aanpassing van de hoeveelheid zaaizaad. Door minder gunstige omgevingsomstandigheden moet men bij late zaai de hoeveelheid optrekken.

In de praktijk komt het nog veel voor dat men een mengsel verkiest van 2 euro/kg dat men dan uitzaait aan 50 kg/ha. Indien men zou kiezen voor een veel betere kwaliteit tegen 3 euro/kg en dat zaait aan 40 kg/ha, dan betekent dat slechts een meerkost van 20 euro/ha die men bovendien nog kan afschrijven over 5 jaar.

Grassen zoals Engels raaigras worden 2 cm diep gezaaid. Klaver en grassoorten met kleine zaden, zoals timothee, worden slechts 0,5 tot maximaal 1 cm diep gezaaid om een goede opkomst te verzekeren.

Indien dergelijke soorten in het mengsel aanwezig zijn, moet de zaaimachine extra nauwkeurig naar zaaidiepte afgesteld worden. Regelmatig mengen van de zaden in de zaadbak is nodig om een homogene verdeling van de soorten over het perceel te bekomen. Secuur werken is hier de boodschap!

Mengsels 2011

Het is voor de boer niet eenvoudig om de mengsels, zoals ze in de handel worden aangeboden, met elkaar te vergelijken. In reclamefolders wordt meestal enkel de naam van het mengsel vermeld en worden de kwaliteiten ervan uitvoerig benadrukt. De samenstelling wordt zelfs niet altijd vermeld. Aan de belangrijkste firma's wordt jaarlijks gevraagd om vrijwillig de samenstelling van hun voornaamste mengsels voor 2011 mede te delen. Verscheidene bedrijven gaan daar graag op in. Dit jaar kregen wij de gegevens van 7 belangrijke spelers. Omdat de samenstelling toch nog durft wijzigen, raden wij aan bij de handelaar de precieze samenstelling op te vragen of deze na levering te verifiëren op het groene keuringsetiket.

De mengsels werden ingedeeld in 3 groepen (zie kader p. 32). In tabel 1 vind je bij elk mengsel de mandataris/bereider. Voor elk ras staat vermeld op welke aanbevolen rassenlijst het is ingeschreven, de Belgische (B) of de Nederlandse (NL). Indien er niets vermeld wordt, betekent dit dat het ras op geen van beide catalogi is ingeschreven of aanbevolen waardoor er niet direct landbouwkundige gegevens voor onze regio van bekend zijn. Voor beemdlangbloem en veldbeemdgras evenwel moet opgemerkt worden dat er over het algemeen weinig rassen beschikbaar zijn en er bijna geen rassen op de hoger vermelde rassenlijsten staan ingeschreven. Bij Engels raaigras wordt melding gemaakt van de ploïdiegraad: D (diploid) of T (tetraploid). Bij alle mengsels voor blijvend grasland staat in de laatste kolom het aandeel (gewichtsperscentage ten opzichte van het totaal gewicht) dat wordt ingenomen door tetraploïde rassen Engels raaigras. Bij Engels raaigras is ook het type weergegeven: v (vroeg), T (tussentype) of L (laat) doorschietend. Voor tijdelijk grasland hebben we ons beperkt tot de mengsels die in aanmerking komen voor de premie vlinderbloemigen en die dus minimaal 10% klaver bevatten. Voor meer informatie over onder meer opbrengstvermogen, roestresistentie en dergelijke raadpleeg je best de officiële beschrijvende en aanbevelende rassencatalogi.

In totaal wordt de samenstelling van 65 mengsels weergegeven. Hiervan is het grootste deel (58) bedoeld voor de aanleg van blijvend grasland. Binnen deze groep is er een belangrijk aanbod van specifieke

mengsels voor de aanleg van paardenweiden (7).

Het overgrote deel van het Engels raaigras dat in de mengsels voorkomt bestaat uit rassen die voorkomen op de Belgische of Nederlandse rassenlijst. Bij de enkelvoudige mengsels bedraagt dat aandeel 83%. Zeventien van de 27 mengsels uit deze groep bestaan zelfs voor 100% uit dergelijke rassen. Dit is het zuiverste bewijs dat men bij de samenstelling van deze mengsels wel degelijk een goede basiskwaliteit nastreeft.

Enkelvoudige mengsels

Voor wat de enkelvoudige mengsels (27 in totaal) betreft, is de gemiddelde verhouding tetraploïde en diploïde rassen (gewichtsperscenten) quasi constant over de jaren heen. Het tetraploïde aandeel bedraagt gemiddeld 51%. In navolging van de voorgaande jaren komt in het overzicht 1 mengsel voor dat voor 100% uit tetraploïde rassen bestaat. Verder varieert dit aandeel van 0% (4 mengsels) tot 80% (1 mengsel). Het is reeds langer bekend dat de kwaliteiten van diploïde en tetraploïde rassen elkaar goed aanvullen. Scoren de diploïde meestal beter inzake opbrengstvermogen en persistentie, dan zijn de tetra's meestal beter inzake smakelijkheid en kroonroestresistentie. Beschouwen we enkel de 23 mengsels die naast diploïde ook tetraploïde rassen bevatten, dan bekomen we een aandeel van 60% tetra (40-80%).

Gemiddeld bevatten de enkelvoudige mengsels 4 verschillende Engels raaigras rassen met een variatie van 1 tot 6.

Complexe mengsels

In 16 van de 20 complexe mengsels komt naast Engels raaigras ook timothee voor. Beemdlangbloem komt voor in 7 mengsels, terwijl veldbeemdgras in 4 mengsels werd opgenomen. Deze laatste soort wordt vooral gewaardeerd wegens zijn goede tolerantie voor droogte en zijn zodesluitend vermogen. Enkele mengsels (4) bevatten Festulolium. Dit is een kruising tussen beemdlangbloem of rietzwenkgras (*Festuca*) met Italiaans of Engels raaigras (*Lolium*). Je kan best navragen om welke kruising het precies gaat indien het niet is aangegeven. Festulolium is eerder geschikt voor maai-doeleinden. Verder is er nog een mengsel waar rietzwenkgras (85% gewichtsperscentage) in voorkomt.

De complexe mengsels bestaan gemiddeld uit 4,7 (3 tot 7) componenten (verschillende rassen) en uit gemiddeld 2,7 (2 tot 4) verschillende soorten.

Gemiddeld bedraagt het gewichtsaandeel tetraploïde rassen Engels raaigras 35% (0 tot 60) van het totaal gewicht aan Engels raaigras. Laten we de 4 mengsels waarin geen tetra voorkomt buiten

beschouwing, dan bekomen we 43,8% tetra ten opzichte van het totaal gewicht aan Engels raaigras.

Een mengsel bestaat voor 85% uit rietzwenkgras met de bedoeling gras te produceren dat rijk is aan structuur, bijvoorbeeld voor zoogkoeien of jongvee waarbij het rantsoen enkel uit gras bestaat.

Mengsels met witte klaver

Bij de mengsels met witte klaver bevatten 5 van de 11 mengsels 10% witte klaver en zijn daardoor 'premiewaardig'. Indien bij de uitzaai van een dergelijk mengsel de klaver wil aanslaan, bekomt men normaal meer dan voldoende klaver in de zode.

40,3% van het totaal gewicht aan Engels raaigras van deze mengsels bestaat uit tetraploïde rassen. Als we het mengsel dat geen tetra bevat buiten beschouwing

laten, dan loopt het percentage op tot 44,3%. Tetraploïde rassen wordt de eigenschap toegeschreven dat ze meer ruimte laten voor uitbreiding van witte klaver. In 5 van de 11 mengsels komt naast witte klaver enkel Engels raaigras voor, terwijl de overige ook steeds timothee en/of meestal beemdlangbloem bevatten en in 1 mengsel ook nog veldbeemd aanwezig is.

Door het huidige Mestactieplan 2011-2014 blijft de belangstelling voor grasklavermengsels getemperd, omdat er geen derogatie mogelijk is voor percelen ingezaaid met een mengsel van gras en vlinderbloemigen.

Mengsels voor paardenweiden

In deze groep werden 7 mengsels aangemeld. Ze kunnen niet enkel gebruikt worden voor paarden-, maar ook voor

schapenweiden omdat beide diersoorten de gewoonte hebben het gras zeer kort af te grazen.

Het is opvallend dat de meeste firma's die reeds langer vertrouwd zijn met dit soort mengsels het aandeel Engels raaigras opnieuw hebben opgetrokken tot bijna, of meer dan, de helft om plaats te maken voor 20 tot 40% gewichtsaandeel veldbeemd- en roodzwenkgras. Deze soorten zijn dan wel ietwat minder productief, maar ze hebben de eigenschappen die de manier van grazen van paarden goed verdragen. Een mengsel uit deze groep bevat eerder uitzonderlijk ook een heel klein aandeel rode klaver, reukgras en zelfs smalle weegbree.

Mengsels voor tijdelijk grasland

Hierin zijn alleen die mengsels opgenomen die 'premiewaardig' zijn doordat ze minimaal 10% klaver bevatten. Twee mengsels bevatten naast Engels én Italiaans raaigras soms hybride raaigrassen én rode klaver en zijn dus duidelijk bedoeld om slechts 1 à 3 jaar als grasklaver te blijven aanliggen. Nog eens 4 mengsels hebben naast rode klaver ook witte klaver in hun assortiment. Deze mengsels bevatten geen Italiaans raaigras maar wel Engels raaigras en hebben duidelijk als doel langer te blijven aanliggen. Verdwijnt de rode klaver geleidelijk uit het bestand, dan zal de witte klaver uitbreiden en de taak van N-fixatie op zich nemen. Vier van de mengsels uit deze groep bevatten ook timothee.

Mengsels met 100% klaver

De 3 mengsels uit groep 3 bestaan voor 100% uit klaver. Ze kunnen gebruikt worden om andere mengsels aan te vullen. De keuze wordt aan de landbouwer gelaten om ofwel het klaverzaad toe te voegen alvorens uit te zaaien, ofwel eerst het gras en nadien de klaver uit te zaaien. Alle mengsels bevatten 2 rassen ofwel met witte klaver, een ander 2 rassen rode klaver, en een laatste bestaat voor 70% uit rode en 30% uit witte klaver. ■

De Belgische rassenlijst voor voedergewassen en groenbedekkers wordt opgestuurd na storting op het rekeningnr 733-038656-56 van het EV-ILVO met vermelding van de BRL-voedergewassen en groenbedekkers (NL of FR) + aantal (7 euro per rassenlijst, verzendingskosten inbegrepen). Deze rassenlijst kan ook geraadpleegd worden via www.ilvo.vlaanderen.be/rassenlijsten.htm.

Aan dit artikel werkten mee: Dirk Martens, Land- en tuinbouwcentrum Waasland; Dirk Coomans & Geert Rombouts, Vlaanse overheid, ADLO & Alex De Vliegheer, ILVO-Plant.

3 groepen mengsels

We onderscheiden volgende groepen van mengsels:

1. Mengsels voor blijvend grasland (65)

- ▶ Enkelvoudige mengsels (27) waarin enkel Engels raaigras voorkomt.
- ▶ Complexe mengsels (20) die naast Engels raaigras eveneens timothee en/of beemdlangbloem en/of veldbeemdgras en/of Festulolium bevatten.
- ▶ Mengsels met witte klaver (11): De mengsels uit deze groep die minimaal voor 10% uit witte klaver bestaan kunnen bij uitsluitend maaien in aanmerking voor de premie vlinderbloemigen van de Vlaamse overheid.
- ▶ Mengsels voor paardenweiden (7): Roodzwenkgras en veldbeemdgras vormen in deze mengsels belangrijke componenten omdat zij kort afgrazen goed verdragen en de zode goed gesloten houden.

2. Mengsels voor tijdelijk grasland (9)

Deze mengsels komen in aanmerking voor de premie vlinderbloemigen van de Vlaamse overheid.

- ▶ Mengsels met rode klaver (3)
- ▶ Mengsels met rode en witte klaver (6)

3. Mengsels met 100% klaver (3)

- ▶ Deze mengsels zijn bedoeld om andere mengsels aan te rijken of apart uit te zaaien naast een mengsel uit een andere groep.

Foto: Luc Van Dijk